

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Möjlighet att leva som andra – Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning (SOU 2008:77)
Slutbetänkande av LSS-kommittén

Sammanfattning

Länstyrelsen ser mycket positivt på att LSS även fortsättningsvis kommer att vara en rättighetslag, vilket innebär att lagens grundtanke om stöd till de mest funktionshindrade säkras. Länstyrelsen delar LSS-kommitténs förslag om en huvudman för personlig assistans samt att LASS och LSS förs ihop till en lag. Det är också nödvändigt att arbetet med att genomföra gemensamma handlägningsregler för LSS påbörjas.

Länstyrelsen vill som tillsynsmyndighet i övrigt lämna följande synpunkter.

Avsnitt 4. Det bör lyftas fram och förtydligas att LSS – insatser ska ge den enskilde goda levnadsvillkor. Länstyrelsen ställer sig tveksam till en generell ålderbegränsning för beviljande av LSS – insatser. Beträffande förslaget om socialnämndens rätt att tala med barn är det nödvändigt att hjälp tas av personer som har särskild kompetens inom området att tala med barn.

Avsnitt 6. Vad förväntas av kommunen när Försäkringskassan utreder ansökan om personlig assistans? Har kommunen något eget utredningsansvar och hur långt sträcker det sig? Frågetecknen måste riktas mot minimigränsen på 20 timmar för grundläggande behov och analyseras bör vilka personer som hamnar strax under denna gräns och konsekvenserna för dessa.

Avsnitt 7. Ett regelverk bör skapas vilket oberoende av i vilken kommun man bor i ger möjligheter till den habilitering som erbjuds av de nationella kompetens och kunskapscentren, exempelvis för dövblinda. Länstyrelsen motsätter sig att insatsen ledsagarservice tas bort. Vid arbetet med att utveckla rekryteringen för kontaktperson är det nödvändigt att alla berörda myndigheter och samhällssystem är delaktiga.

Avsnitt 4. Rätten till stöd och service

Det är Länsstyrelsens erfarenhet av tillsynsarbetet inom handikappområdet att LSS i kommunerna i dag betraktas som den isolerade pelaren dit alla frågor som rör funktionshinder ska föras. Saknas i utredningen och bör lyftas fram är behovet av helhetssyn, såväl för individen som för hela familjen, där socialtjänstlagens möjligheter att komplettera LSS när dess insatser inte är tillräckliga tas till vara. Det är viktigt att LSS i verkligheten ses som en del av socialtjänsten. Socialtjänstlagen bör svara för de mer generella insatserna medan LSS bör vara inriktat på att ge den enskilde stöd vid som lagstiftningen anger, de svåraste funktionshindren.

Avsnitt 4.3 Begreppet goda levnadsvillkor anges i lagstiftningen som en garanterad kvalitetsnivå på insatser enligt LSS. Det har de senaste åren mer och mer blivit en diskussion om vad skillnaden mellan goda levnadsvillkor och skälig levnadsnivå består i. Här bör förtydligas att LSS-insatser ska ge den enskilde goda levnadsvillkor.

Avsnitt 4.4 Länsstyrelsen ställer sig tveksam till en generell åldersbegränsning för beviljande av LSS-insatser till 65 års ålder. Det finns så många specifika stödbehov inom funktionshinderområdet som bara kan ges inom den ram som LSS-lagstiftningen erbjuder. En åldersbegränsning innebärande att stödet skulle ges via annan lagstiftning än LSS skulle kunna skapa svårigheter och dessutom vara diskriminerande.

Avsnitt 4.5 Det är mycket positivt att barnperspektivet lyfts fram i LSS - lagstiftningen då detta tidigare varit eftersatt. Länsstyrelsen vill också framhålla behovet av en helhetssyn där hela familjen inkluderas då alla medlemmar i en familj på olika sätt påverkas av att en familjemedlem har de funktionshinder som medför rätt till LSS-insatser.

Beträffande förslaget om socialnämndens rätt att tala med barn vill Länsstyrelsen påpeka nödvändigheten att nämnden då tar hjälp av personer som har särskild kompetens inom området att tala med barn. Det är ofta svårt och komplicerat att kommunicera och tyda de signaler som barn ger.

Avsnitt 4.7 Länsstyrelsen ser det som största vikt att tillsynen förstärks på i princip samma sätt som genomförts inom äldreomsorgen. Viktigt är också att LSS-området mot bakgrund av lagens uppbyggnad med ett antal strikt avgränsade insatser blir föremål för en evidensbaserad forskning och utveckling i likhet med det övriga socialtjänstområdet.

Avsnitt 6. Personlig assistans

Avsnitt 6.2 Den föreslagna regeln om att kommunen även fortsättningsvis ska ha rätt att få ersättning från försäkringskassan när en person som ansökt om personlig assistans behöver sådant stöd under den tid myndigheten utreder ansökan är otydlig. Frågan som måste ställas är vad som förväntas av kommunen när Försäkringskassan utreder.

Enligt förslaget (s 428) ska kommunen kunna bevilja bistånd enligt SoL 4.1 men vilken grund för beslutet ska då finnas? Ska kommunen själv ha någon form av myndighetsansvar och göra en bedömning av behovet? Om inte hur ska det då gå att fastställa vilket behov sökanden har och hur många timmar personlig assistans som ska beviljas under utredningstiden? I det här sammanhanget är det av stor vikt att påpeka att Försäkringskassan måste ges de resurser som krävs för att klara av uppdraget.

Vilket övergripande ansvar har kommunen beträffande verkställighet av personlig assistans? Vid problem med verkställelse från privata assistansgivare har då kommunen ett övergripande ansvar och en skyldighet att ta över verkställelsen?

Avsnitt 6.3 I avsnittet görs en ny avgränsning gällande rätten till personlig assistans. Det är endast de som har både grundläggande och andra personliga behov som kan få personlig assistans om han/hon är över 21 år. Frågan blir då vilka insatser som erbjuds de med enbart grundläggande behov och som troligtvis kommer att vara den grupp med de största och mest omfattande behoven?

Frågetecken måste också riktas mot minimigränsen på 20 timmar för grundläggande behov för att få personlig assistans. Viktigt är att analysera vilka personer som hamnar strax under 20 timmar. Vad innebär begränsningen för denna grupp och finns det fortfarande möjligheter för dessa personer att delta i det dagliga livet och ha ett arbete? Ett mål som ju är en av grunderna bakom tillkomsten av personlig assistans.

Avsnitt 6.4 Tillsyn av personlig assistans med inriktning på barn och ungdomar har hittills förekommit i mycket liten utsträckning. Länsstyrelsen vill understryka behovet av att denna tillsyn bör lyftas fram för att möjliggöra att barn- och ungdomars speciella förutsättningar och behov kommer i fokus på ett helt annat sätt än tidigare.

Avsnitt 6.6 Tillståndsgivningen gällande enskild verksamhet för personlig assistans bör inte handläggas av en länsstyrelse utan spridas ut regionalt i landet. Detta för att arbetet ska kunna bli hanterbart samt ge förutsättningar att bygga upp kunskap och kännedom om lokala/regionala förhållanden.

Avsnitt 7. Insatser och uppgifter för kommuner och landsting

Avsnitt 7.1 Länsstyrelsen har under de senaste åren vid sin tillsyn noterat en kontinuerlig kvalitetsförsämring vid kommunernas utförande av vissa LSS-insatser. Bakgrunden till detta är kommunernas ökade kostnader som resulterat i minskat utbud för exempelvis fritids- och kulturaktiviteter. För att kommunerna ska tvingas ta sitt ansvar och att goda levnadsvillkor ska kunna uppnås även vid ”dåliga tider” är det av stor vikt att utökade sanktionsmöjligheter ges enligt förslag till ändring i socialtjänstlagen

Avsnitt 7.2 Vid boendeplacering enligt LSS i annan kommun än den egna är det nödvändigt att kostnadsansvaret klargörs. Det förvaltningsmässiga ansvaret för den beslutande kommunen rörande ett gynnande beslut om boende med placering i en annan kommun bör tydliggöras på ett klarare sätt än tidigare. Fortfarande kvarstår dock ett moraliskt dilemma att hantera rörande situationen om den enskilde ”påverkas” av placeringskommunen att ansöka om insatsen i bosättningskommunen.

Länsstyrelsen ser det som självklart och nödvändigt att bestämmelse om ett sammanhållet vårdansvar som finns i SoL också införs i LSS. Den nuvarande bestämmelsen om delat ansvar har skapat frustration och osäkerhet såväl hos den enskilde som hos de ansvariga kommunerna.

Länsstyrelsen förutsätter att ett regelverk skapas som gör det möjligt för personer oavsett i vilken kommun man bor att få del av den behandling och möjlighet till en aktiv rehabilitering som de nationella kompetens- och kunskapscentren, exempelvis för dövblinda, kan erbjuda.

Avsnitt 7.4 Länsstyrelsen ser positivt på tillkomsten av den nya insatsen personlig service med boendestöd som i många fall kan fylla samma behov som boendestöd enligt socialtjänstlagen. Vi ifrågasätter dock begränsningen till 40 timmar per vecka då denna insats till stor del kommer att brukas av de personer som inte kommer upp till 20 timmar grundläggande behov avseende personlig assistans. Dessa 40 timmar ska då täcka allt vilket i praktiken torde vara omöjligt då även ledsagarservice ska ingå.

Länsstyrelsen motsätter sig att insatsen ledsagarservice tas bort. Ledsagarservice är en viktig insats och en förutsättning för många funktionshindrade såväl när det gäller sysselsättning som att delta i fritidsaktiviteter. Kommer ledsagarservice att ingå som en del i personlig service med en maximal 40-timmarsgräns blir detta i många fall långt ifrån tillräckligt. Klargöras bör också fördelningen mellan ledsagarservice och personlig service.

Avsnitt 7.5 Beträffande utökning av daglig verksamhet till att även omfatta psykiskt funktionshindrade i personkrets 3 bör det klargöras hur arbetet med bedömning av arbetsförmåga ska läggas upp. Det är viktigt att bedömningen sker i samverkan mellan olika myndigheter och då i första hand kommun, försäkringskassa och arbetsförmedling.

Länsstyrelsen noterar att ”yrkesverksam ålder” nu fastslagits till 67 år. Viktigt i detta sammanhang är också att lyfta fram kommunens ansvar att skapa någon träffpunkt eller verksamhet för funktionshindrade personer över 67 år.

Avsnitt 7.6 Länsstyrelsen har i sin tillsynsroll under många år på olika sätt uppmärksammat verkställelseproblem för insatsen kontaktperson och välkomnar förslaget om ett långsiktigt arbete för att klara rekryteringen. Det måste dock påpekas att detta arbete inte enbart ska ske på kommunal nivå utan alla berörda myndigheter och samhällssystem bör engageras i detta arbete.

I detta ärende har länsrådet Magnus Holgersson beslutat och socialkonsulenten Jörgen Sperens varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också socialdirektören Bo Silén, biträdande socialdirektören Anne Marie Strid Schultz samt socialkonsulenterna Lena Fyhr, Inger Nordén och Maud Veibäck deltagit.

Magnus Holgersson
Länsråd

Jörgen Sperens
Socialkonsulent